

Մ Ա Յ Ր Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Գ Ո Ւ Մ

ԼՈՒՐԵՐ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՑ

Հնագիտական հայտնագործություններ.— Վերջերս Լենինականի շրջակայքում գտնվող ավազահանքերից մեկում, ավազաշերտը փորելիս, հայտնաբերվեց մի արտասովոր առարկա: Հնագետների ստուգումից պարզվեց, որ դա մամոնտի սեղանատամ է, 8 կիլոգրամ թաշով: Ատամը փոխադրված է Լենինականի գավառագիտական թանգարանը:

Լենինականի միջնակարգ դպրոցներից մեկի տնօրեն Արտավազ Մովսիսյանը, կրթությամբ պատմաբան, որը տպագրության է պատրաստել «Լենինականի պատմությունը» սկսած հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը» հետաքրքրական աշխատությունը, վերոհիշյալ հայտնագործության առթիվ հետևյալն է հայտնել.

— Նույն այդ վայրում առաջին անգամ մամոնտի ատամ է գտնվել 1841 թվականին, երբ ռուսական զորքերը, տիրելով Անդրկովկասին, սկսեցին նախկին Ալեքսանդրոպոլսում ռազմական ամրություններ կառուցել: Այդ ատամը այժմ գտնվում է Լենինգրադի Էրմիտաժում: Գրեթե 100 տարի հետո, 1934 թվականին, երբ սկսվեց Լենինականի մսի կոմբինատի (սպանդանոց) կառուցումը, ջինարարության վայրում հայտնաբերվեցին հնագույն բնակավայրի, այդ թվում նաև երկաթածուլման արհեստանոցի հետքեր, երկաթյա գործիքներով միասին: Այդ բնակավայրում գտնվեցին մամոնտի ժանիքներ երկու և կես մետր երկարությամբ: 1940 թվականին նույն բնակավայրում հայտնաբերվեցին մամոնտի կոնքոսկրներ: Այս տարվա փետրվարին գտնվեց նույնպես մամոնտի մեկ հատ սեղանատամ:

Այս ամենը, ելրակացնում է Արտ. Մովսիսյանը, հիմք են տալիս համարձակորեն ասելու, որ Շիրակի հարթավայրում ապրելիս են եղել նախապատմական մարդիկ, որոնք գիտեին մետաղից զենքեր ու գործիքներ պատրաստել և որսի ելնել նույնիսկ մամոնտների դեմ:

Շենգավիթի հնագիտական պեղումները.— Մի քանի տարի է, ինչ Երևանի արվարձաններից մեկը հանդիսացող Շենգավիթ գյուղի մոտ Հայաստանի հնագիտական ինստիտուտը պեղումներ է կատարում: Հայտնաբերվել են հնագույն բնակավայրերի հետքեր, դամբարաններ, պարիսպների բեկորներ: Վերջերս այս նույն վայրում հայտնաբերվեցին հացահատիկի հորեր, ընտանի կենդանիների ոսկորներ, կարասիներ, կավե զանազան ամաններ, կրակարաններ և այլն: Այս հայտնագործությունները նոր նյութեր են տալիս մեր գիտնականներին՝ ավելի հանգամանորեն ուսումնասիրելու նախաքրիստոնեական շրջանի Հայաստանի պատմությունը:

«Վարդանանք» հերոսապատումի բացօթյա ներկայացումները.— Այդ օրը երեկոյան բացառիկ աշխուժություն էր տիրում Լենինականի քաղաքային ստադիոնում: Բոլոր տրիբունաները լեփ-լեցուն էին: Հապարավոր լենինականցիներ սիրով ու հաճույքով ականատես եղան Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան դրամատիկ թատրոնի արտասովոր ներկայացմանը: Խաղացվում էր Դ. Դեմիրճյանի «Վարդանանք»-ը, որը բեմականացրել է ժողովրդական արտիստ Գ. Ջանիբեկյանը և որն արդեն 2-րդ տարին է ինչ ներկայացվում է Հայաստանի թատրոններում:

Ստադիոնի կենտրոնում պատիաստված էր վիթխարի բեմական ամրոցը, ուր տեղի էր ունենում գործողությունը, դրված էին զորավոր լուսարձակներ, միկրոֆոններ: Հարևան գլուղների կոլտնետությունները տրամադրել էին ընտիր ծիծեր դերակատարների համար, իսկ մափսքալկան տեսարանների համար հրավիրված էին մեծ թվով պիսկորներ: Ներկայացումը ղեկավարում էր անձամբ թատրոնի գլխավոր ռեժիսոր Վարդան Աճեմյանը:

Ներկայացումն անցավ բացառիկ հաջողությամբ, մեծ գոհունակություն պատճառելով հանդիսականներին, որոնք

բուռն, երկարատև ծափահարություններով էին վարձատրում դերասաններին:

Մի քանի օր հետո, թատրոնը նույն ներկայացումը տվեց կիրովականի ստադիոնում, իսկ օրերս նույնը տեղի ունեցավ Էջմիածնի քաղաքային ստադիոնում: Երկու դեպքումն էլ ներկայացումներն անցան մեծ հաջողությամբ:

Նույն ներկայացումով Սունդուկյանի թատրոնը հանդես է գալու Արտաշատի և Ղափանի պտադիոններում:

Ֆիլմ նվիրված Վ. Սուրենյանցին.— Երևանի դոկումենտալ և խորհրդային ֆիլմերի ստուդիան նկարահանել է հայ ականավոր գեղանկարիչ Վարդգես Սուրենյանցի կյանքին ու գործունեությանը նվիրված մի ֆիլմ, որը ցուցադրվում է մեր հանրապետության կինոթատրոններում:

Դիտելով ֆիլմը, հանդիսատեսը մեծ հետաքրքրությամբ հետևում է նկարչի կյանքին և բեղմնավոր գործունեությանը: Վրաստան (ուր ծնվել է նկարիչը), Մոսկվա՝ Լավայրյան ճեմարան, Մյունխեն (ուր ավարտել է Գեղարվեստի ակադեմիան), Իրան, Իսպանիա, Իտալիա, Կովկաս, Ղրիմ—սրանք հանգրվաններ են նկարչի կյանքում, որոնք սնուցել են նրա արվեստը, օգնել կատարելագործվելու:

Վերոհիշյալ ստուդիան նախատեսել է հետագային նման ֆիլմեր պատրաստել մեր ժողովրդի մի շարք անվանի մարդկանց մասին:

Ջերմուկ բուժավայրի հեռանկարները.— Վերադառ մարմինների կողմից քննվել և հաստատվել է Ջերմուկ բուժավայրի գլխավոր հատակագիծը: Ըստ այդ հատակագծի, Ջերմուկի սանատորիաները պետք է ունենան 5 000 մահճակալ, իսկ համանուն ավանը՝ 20 000 բնակիչ:

Բուժավայրի սահմանների մեջ է մտնելու այն ջրամբարը, որի միջոցով Արփա գետի ջրերը պետք է ուղղվեն դեպի Սևանա լիճ՝ ջուրը 50 կիլոմետր երկարություն ունեցող թունելով: Ջրամբարը կունենա 135 հեկտար մակերես, սանատորիաների մի մասը կառուցվելու են նրա ափերին: Միաժամանակ ջրամբարը կծառայի իբրև ջրային սպորտի պարգևման միջոց:

Կանաչապատվելու են Ջերմուկի ջրջակա լեռնալանջերը: Ընդարձակվելու է հանքային ջրերի գործարանը: Նախատեսված են բարեկարգվան խոշոր աշխատանքներ:

Գործող սանատորիաների թիվը շուտով կավելանա ևս երկուսով, լուրաքանչյուրը 250 մահճակալով: Ընդհանուր օգտագործման լողարանների մեծ շենքից բացի, կառուցվում է մի երկրորդ այդպիսի շենք՝ 40 լողասենյակներով և հատուկ բուժարանով, որոնք պատրաստ կլինեն առաջիկա ամսում:

Ս. Տ. Գասպարյանը կինեմատոգրաֆիայի պետական կոմիտեի նախագահ.— Նպատակ ունենալով բարելավել կինեմատոգրաֆիայի հետագա զարգացման գործը, Հայկական ՍՍՌ Գերագույն սովետի նախագահության հրամանագրով ստեղծված է Հայաստանի Մինիստրների սովետի կինեմատոգրաֆիայի պետական կոմիտե. դրի իրավասության և ղեկավարման պետք է հանձնվեն կինեմատոգրաֆիայի հետ կապված գրեթե բոլոր ծեղ: Ընկույթումներն ու կապակցությունները:

Հայկական ՍՍՌ Գերագույն սովետի նախագահության մեկ ուրիշ հրամանագրով, կինեմատոգրաֆիայի պետական կոմիտեի նախագահ, Հայկական ՍՍՌ մինիստր է նշանակված Սարգիս Տիգրանի Գասպարյանը:

Ս. Տ. Գասպարյանը վերջին 6 տարիներին հանդիսանում էր Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների սովետին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահը:

Հայկական ճենապակի.— Երևանի հայճնապակու գործարանը գոյություն ունի շուրջ 15 տարի: Նա արտադրում է բազմապիսի առարկաներ տնային գործածության և շինարարական կարիքների համար:

Այժմ գործարանում ստեղծված է ճենապակու բաժանմունք, որը ներառվում է երակառուցյ ընդարձակ շենքում: Բաժանմունքը հագեցված է ճենապակու արտադրության համար անհրաժեշտ նորագույն մեքենաներով և սարքերով:

Օրերս գործարանը ձեռնարկեց ճենապակյա իրերի թողարկմանը:

Ճենապակու համար անհրաժեշտ հումքը՝ կաոլինը ստացվելու է Սովետական Միության մյուս հանրապետություններից: Սակայն նման հումք կա նաև Հայաստանում՝ Դիլիջանի շրջակայքում: Ներկայիս գործարանի լաբորատորիայում փորձեր են կատարվում հայկական հումքի որակը պարզելու նպատակով:

Ժողովրդական կոնսերվատորիայի մեկ տարին.— Լրացավ Երևանի ժողովրդական կոնսերվատորիայի մեկ տարին: Այն հիմնված է Հայաստանի արհեստակցական միությունների խորհրդի, կոմպոզիտորների միության և կուլտուրայի մինիստրության համատեղ ջանքերով: Կոնսերվատորիան գործում է հասարակական հիմունքներով՝ դասախոս-կոմպոզիտորներն աշխատում են առանց վարձատրության: Սովորողների թիվն է շուրջ 100 հոգի՝ բանվորներ, ծառայողներ, ինքնագործ գեղարվեստական խմբերի կատարողներ, որոնք հաճախում են երեկոները, առանց հիմնական աշխատանքից կտրվելու:

Ժողովրդական կոնսերվատորիայում սովորել ցանկացողների թիվը մեծ է: Անցյալ աշնանը, երբ հայտարարվեց ընդունելություն, Հայաստանի ամենատարբեր ծայրերից ստացվեցին ավելի քան 300 դիմումներ: Կոնսերվատորիան ունի 5 ֆակուլտետ՝ երգեցողության, դաշնամուրի, փողային և լարային գործիքների, դիրիժորական և ժողովրդական գործիքների:

Վերջերս տեղի ունեցան փոխադրական քննություններ: Ուսանողների շուրջ 80 տոկոսն ստացավ գերազանց և լավ գնահատականներ:

Կոնդ թաղամասի վերակառուցումը.— Երևանի քաղաքային սովետի ճարտարապետական խորհուրդը քննարկեց և հաստատեց քաղաքի հնագույն թաղամասերից մեկի՝ Կոնդի վերակառուցման նախագիծը:

Թաղամասը, որն ընկած է քաղաքի հյուսիսային կողմի բլրի վրա, գրավում է շուրջ 30 հեկտար տարածություն: Այդ տարածության վրա նախատեսվում է կառուցել 70 000 բնակարանի մետր ծավալով բնակելի շենքեր, որոնք կլինեն 9, 12 և 14 հարկանի: Բլրի գագաթին, թաղամասի կենտրոնում, կստեղծվի պոսայգի, ուր կլինեն ջրավազան և բացօթյա թատրոն:

Կարճ և բարեկարգ ճանապարհներով Կոնդը կկապվի Հրապոյանի ձորի հետ: Վերջինս ըր հերթին զգալիորեն կբարեկարգվի, կկառուցվեն լողավայաններ, մարզահրապարակներ, սրճարաններ, ճաշարաններ: Թաղամասի բոլոր հին հյուղակները պիտի քանդվեն և կառուցվեն նոր շենքեր: Կոնդը կդառնա Երևանի բարեկարգ թաղամասերից մեկը: Վերակառուցման աշխատանքները կսկսվեն 1964 թվականին:

Ոռոգման նոր կառույցներ.— Բնությունը շատ բարիքներ է պարգևել Հայաստանին, սակայն խնայել է մի կարևոր բան՝ ջուր՝ ոռոգման կարիքների համար: Կենտրոնական և հարավային շրջանների սարահարթերում, ուր մթնոլորտային տեղումները շատ ավելի սակավ են քան հյուսիսային շրջաններում, հարյուր հազարավոր հեկտարներով բարեբեր հողեր կան, որոնք անմշակ են մնում ոռոգման ջրի պակասի պատճառով: Այս բացը դարձրել է Կոնդը արգելակել է Հայաստանի գյուղատնտեսության վարձագանգը:

Վերջին 30—35 տարում շատ բան է արված ոռոգման ջրի պակասը մեղմացնելու: Եփրատի, Թալիսի, Հոկտեմբերյանի, Արվիկի—Շամիրամի, Ներքին Հրապոյանի, Կոտայքի, Արտաշատի և բավարարվել այլ մանր ջրանցքների կառուցման շնորհիվ հնարավոր դարձավ ոռոգելի հողերի տարածությունը ավելի քան քառապատկեր: Եթե 1920 թվականին ոռոգելի հողերի տարածությունը կազմում էր ամբողջ Հայաստանում 60 000 հեկտար ապա այժմ այդ տարածությունը հասնում է 262 000 հեկտարի: Այսպիսով, հանրապետության սահմաններում եղած ջուրը 460 000 հեկտար մշակելի հողերի կեսից ավելին ոռոգելի է:

Սակայն այս ամենը չի կարող բավարարել տարեցտարի վարձագող գյուղատնտեսության պահանջները: Եվ ահա հրապարակի վրա է դրված ջրային նոր պաշարներ հայտնաբերելու և օգտագործելու խնդիրը: Այդպիսիք կարող են լինել լեռնային գետակները, որոնք հոսում են մեր երկրի անդնդախոր ձորերով: Փակել այդ գետակների առաջը բնականորեն ավելի հարմար մասերում, ստեղծել խոշոր արհեստական լճակներ ու ջրամբարներ, կուտակել նրանց մեջ հեղեղաջրերը, այնուհետև բարձրացնել այդ ջրերը մինչև լեռնալանջերն ու սարահարթերը և ոռոգել ամայի հողերը. ահա բուն խնդիրը:

Ներկայիս Հայաստանում լայն թափ են ստացել ջրաշինարարական աշխատանքները: Արթիկից ոչ հեռու, Մանթաշի ձորում, Արագածի ստորոտին, կառուցվում է խոշորագույն ջրամբարներից մեկը՝ Մանթաշի ջրամբարը, որը պիտի ոռոգի 5 000 հեկտար նոր հողեր: Այն ունենալու է ավելի քան 6 000 000 խորանարդ մետր ջրածավալ: Սկսված է Ապարանի ջրամբարի կառուցումը, որը նույն-

պես ոռոգելու է մի քանի հազար հեկտար տարածություն: Եղեգնաձորում (Դարալագյալ), Արփա գետի վրա, անցյալ տարվանից կառուցվում է հզոր ջրհան կայան, որի միջոցով գետի ջուրը բարձրացվելու է 400 մետր վերև ոռոգվելու են Աղավաձոր, Արփա, Ռինդ, Չիվա և Շահումյան գյուղերին պատկանող ավելի քան 2 000 հեկտար անջրդի հողեր: Ջրամբարներ և ջրհան կայաններ են կառուցվելու նաև Թալիսի, Վեդու, Սիսիանի, Կոտայքի և մի քանի այլ շրջաններում:

Հետաքրքիր վիճակագրական տեղեկություններ.— Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների սովետին առընթեր կենտրոնական վիճակագրական վարչությունը հրապարակել է հանրապետության ժողովրդական տնտեսության վարձագանգն պետական պլանի կատարման 1963 թվականի առաջին կիսամյակի արդյունքները:

Ըստ այդ տվյալների, Հայաստանի ողջ արդյունաբերությունը առաջին կիսամյակի արտադրական ծրագիրը կատարել է 102,8 տոկոսով: Նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատությամբ արդյունաբերական արտադրանքի թաղարկումը աճել է 10,3 տոկոսով, ըստ որում ամենաբարձր աճ տվել է քիմիական արդյունաբերությունը՝ 26 տոկոս:

Ընթացիկ տարվա անցած 6 ամսում հանրապետության արդյունաբերական ձեռնարկությունները տվել են. հանքային պարարտանյութեր՝ 102 800 տոննա, կաուստիկ սոդա՝ 17 400 տոննա, մետաղահատ հաստոցներ՝ 4 032 հատ, ավտոմոբիլային անվադողեր՝ 563 000 հատ, էլեկտրական էներգիա՝ 1 320 000 000 կիլովատ ժամ, պանապան տեսակի կաթեղներ՝ 5 295 կիլոմետր, էլեկտրահաղորդման լարեր՝ 53 700 կիլոմետր, էլեկտրահաղորդման այլ լարեր՝ 8 917 տոննա, ցեմենտ՝ 310 400 տոննա, բամբակե կերպասեղեն՝ 29 400 000 քառակուսի մետր, բրդյա կերպասեղեն՝ 3 119 000 քառակուսի մետր, մետաքսյա կերպասեղեն՝ 3 452 000 քառակուսի մետր, պանապան տեսակի գուլպաներ՝ 19 800 000 գուլգ, տրիկոտաժե վերին ու ներքին զգեստներ՝ 14 183 000 հատ, պանապան տեսակի կոշիկեղեն՝ 3 135 000 գուլգ, պանապան տեսակի ժամացույցներ՝ 1 002 000 հատ, պանապան տեսակի պահածոներ՝ 16 200 000 տուփ, գինիներ՝ 2 177 000 դեկալիտր, օճաճ՝ 9 937 տոննա:

Վերոհիշյալ թվերը մենք բերեցինք իբրև նմուշ արդյունաբերության մի քանի տեսակների: Հարկավ, սրանցից բացի, հանրապետության արդյունաբերությունը տալիս է մեծ քանակությամբ պղինձ, մոլիբդեն, քիմիական արժեքավոր նյութեր, ալյումին, կարբիդ, էլեկտրական շարժիչներ և սարքեր, սննդամթերքներ, շինանյութեր, կահույք, հագուստեղեն և այլն:

